

COL·LECCIO
t a l e i a

EXPERIÈNCIES DE PEDAGOGIA SOCIAL

Amb la col·lecció d'opuscles TALEIA la Fundació Serveis de Cultura Popular pretén fer conèixer les nombroses i variades experiències de pedagogia social que es realitzen al nostre país, sovint poc conegudes i reconegudes.

No és en va que la col·lecció porta el nom de TALEIA: per crear-les i dur-les a la pràctica calen grans dosis d'imaginació, de constància i de solidaritat.

Esperem que la seva publicació fomenti l'intercanvi i impulsi noves iniciatives ●

Colors:

- lila:** Educació especialitzada
- rosa:** Animació socio-cultural
- verd:** Educació ambiental
- marró:** Formació d'adults
- blau:** Educació en el temps lliure

EL CASAL DELS INFANTS DEL RAVAL

COL·LECCIÓ
t a l e i a

EXPERIÈNCIES
DE PEDAGOGIA
SOCIAL - 11

**Text redactat per Joan Soler i Amigó, a petició de
la Fundació Serveis de Cultura Popular, a partir de
textos elaborats per l'equip educatiu del Casal dels
Infants del Raval**

**© Fundació Serveis de Cultura Popular
Impressió: El Tinter SCCL
tel. 357 00 50
La Plana, 8
08032 Barcelona
D.L.: B-42.609.1990
ISBN: 84-404-8238-8**

EL CASAL
DELS INFANTS
DEL RAVAL

Fundació Serveis de Cultura Popular
1990

El Casal dels Infants del Raval

El Casal dels Infants del Raval és un servei que té com a objectiu general proporcionar als nens i nenes del barri del Raval de Barcelona, l'esbarjo, l'educació i d'altres condicions de vida de què estan mancats però als quals tenen dret, segons la Declaració Universal dels Drets de l'Infant.

Va ser creat cap a l'any 1975, des de l'Associació de Veïns del barri, com un

centre d'esplai de dissabtes a la tarda. L'any següent, l'Ajuntament de Barcelona li cedeix un local a precari, i això permet ja un funcionament diari, de tardes.

A causa de determinades irregularitats i tensions, provocades pel retorn del local a l'Ajuntament i la minva i supressió de les activitats, l'any 1982 es produeix una escissió que s'aferma autònomament al marge de l'Associació de Veïns.

Els seus capdavanters —tots ells del barri, de tota la vida— es constitueixen en associació «sòcio-cultural-recreativa no lucrativa» —estatuts aprovats el gener de 1983—, no-governamental i sense adscripció política ni religiosa, per la defensa activa dels drets dels infants. S'anomena «Casal dels Infants del Raval».

En un local de lloguer, inicia, tot seguit, activitats d'esplai i, a l'estiu, ja organitza colònies. En un altre local, s'hi instal·la una ludoteca i s'hi ofereix un servei d'esmorzars i acompanyament escolar. Poc a poc, nous serveis van establint-se, partint sempre d'una sensibilitat envers l'agudesa de problemes del barri del Raval.

El Casal promou l'educació dels infants, especialment dels que tenen problemes socials, a fi d'evitar la seva explotació, marginació, delinqüència i abandó, i fer que arribin a un millorament humà, social, laboral i cultural, potenciant llur esforç personal.

El Casal és format per un equip de per-

sones interessades tant en els nens i nenes com en el Raval, coneixedores del barri, amb experiència professional i amb estudis en el camp de la pedagogia dels infants i dels seus drets.

La tasca educativa del Casal dels Infants del Raval es duu a terme en diversos sentits:

- En el temps de lleure.
- En les vacances.
- Recolzant i substituint, quan cal, l'actuació d'altres instàncies educatives, com la família i l'escola.
- Investigant de manera permanent la realitat del barri i la seva problemàtica, així com les teories i experiències útils per a resoldre-la.
- Incidint en altres institucions del barri: les escoles, els serveis socials, les entitats culturals i de veïns, l'Administració...

L'àmbit específic del treball educatiu és el barri del Raval: aquest ha d'ésser el marc de referència més immediat dels infants per a la seva integració. El barri entès no sols físicament sinó com el conjunt de relacions veïnals que el defineixen, en un context socio-cultural i de classe.

Objectius educatius del Casal

- Assolir l'autonomia personal. És a dir, la capacitat de decidir lliurement pròpia de les persones amb un grau suficient de maduresa, personalitat,

esperit crític, coneixement d'un mateix i responsabilitat. La participació activa fa créixer i madurar la personalitat, i l'adjudicació de compromisos és un bon aprenentatge de la responsabilitat. Al mateix temps, l'esperit crític i el coneixement d'un mateix s'assoleixen mitjançant la vivència, l'anàlisi, la reflexió i la discussió dels propis límits i dels fets i situacions que es donen en el propi entorn.

- Descobrir el treball en equip. La motivació que porta l'infant a la seva realització personal ha d'arribar a través del propi esforç, no pas per ànsia de competir amb els altres, sinó per unes ganes de superació, desplegant un ventall de capacitats personals. Cal canviar la competitivitat individual per l'estimulació del treball de grup, en equip, en la realització dels projectes.
- Integrar al país. És important que l'infant s'integri al país on viu, Catalunya, en aquest cas. Descobrint els jocs, els costums, les tradicions i les festes, la llengua i la cultura, és com s'estima i es respecta la terra mare. Al Casal dels Infants treballarem de ple en aquest sentit, celebrant i animant les tradicions i les festes populars, parlant en català i trepitjant el país.
- Respectar l'equilibri natural. Mitjançant una anàlisi i una reflexió permanent sobre el nivell de les pròpies necessitats, cal defensar-se de la imposició de les falses necessitats promogudes per la publicitat i la socie-

tat de consum, i orientar la satisfacció de les necessitats reals:

- Tenint cura que l'energia que consumim sigui renovable, no contaminant, autocontrolable i limitable a escala de les necessitats humanes bàsiques.
- Respectant els objectes (sòlids, nobles, catalogats, de bona qualitat, no excessius), arrançant-los, reutilitzant-los, guardant-los. Aprendre a responsabilitzar-se dels objectes, les cases, els locals i les instal·lacions que usem.
- Consumint equilibradament només els aliments i materials necessaris, naturals, saludables i assequibles, i aprofitant els recursos més pròxims.
- Cercant el benestar nostre i dels altres, respectant els ritmes naturals, fent agradable la convivència, ajudant quan convingui i divulgant i defensant els drets humans.

Tipologia dels infants atesos i orientació de la labor del Casal

D'

una mostra de 165 nens i nenes que vénen al Casal, 135 d'ells (un 82%) es troben en les condicions següents:

- 130 (96%), pares en atur forçós.
- 128 (95%), pares analfabets o amb estudis primaris incomplets.
- 108 (80%), pares ocupats en treballs marginals.
- 108 (80%), en altíssim risc social.

- 104 (77%), maltractaments a casa seva.
- 101 (75%), els falta el pare o la mare.
- 82 (61%), pares ocupats sols en treballs eventuals.
- 82 (61%), pares sofrint una psicopatologia greu.
- 69 (51%), predecessors prostituint-se habitualment.
- 66 (49%), un o tots dos predecessors tòxicodependents.
- 43 (32%), predecessors que sofrint greus patologies cròniques.
- 36 (27%), viuen amb «guardadors».
- 19 (14%), progenitors trafiquen.

Els nens i nenes que vénen al Casal pateixen una greu situació carencial. Aquesta seria la llista dels seus dèficits:

- D'estructuració i d'hàbits (horaris, d'higiene, alimentaris, de treball, de convivència).
- Psicomotrius, de coordinació sensorial i viso-manual, de percepció, atenció i concentració. (Hi ha nens amb comportaments autistes i amb dèficits psíquics i sensorials en grau fins i tot sever i profund).
- D'expressió i comunicació, de creativitat, de joc i d'exercitació física.
- De valoració i d'autoestima, de capacitat afectiva, de respecte i tranquil·litat, d'estimulació escolar i familiar, de motivació, d'educació.
- D'habitatge i d'espai (d'aigua, llum, claror, aire), de roba, de menjar, de salut.

- D'escola i d'equipament escolar.
- De pare o mare, de família.

Per contra, aquesta seria l'enumeració d'allò que els sobra:

- Abandó familiar, escolar, en el carrer i el barri.
- Inseguretat personal, retraïment i aïllament personal i social, individualisme, impulsivitat, angoixa, desercions, desesperança.
- Explotació, maltractaments, atur dels pares, analfabetisme, misèria.
- Delinqüència, prostitució, drogodependència, tràfec.

Aquesta aguda problemàtica social fa insistir la labor del Casal en aquestes quatre paraules, ara de moda: normalització, integració, prevenció i socialització. Per a nosaltres, el prisma de valors equivalent és la pràctica i la defensa diàries dels Drets dels Infants, l'educació integral i la justícia social. Per això treballem globalment amb el nen tota la seva situació, partint d'uns objectius generals, uns objectius educatius i una normativa interna, amb uns programes que relliguen l'acció educativa i social del Casal i pretenen obtenir uns resultats concrets. Es treballa en equip i es programa, es revisa i s'avalua constantment, en un permanent afany interdisciplinari de recerca

i d'intercanvi entre els diferents professionals i els col·laboradors.

Tanmateix, la base de la tasca del Casal és de cercar sempre la naturalitat i el tracte humà i familiar envers els nens i nenes: hi ha un educador per cada 5-6 infants. Així també, per exemple, usen tovalles i tovallons de roba, plats i gots casolans, dels que s'escrostonen i es trenquen...

Hi ha una diferència molt gran entre el tractament que reben els infants afectats per alguna problemàtica personal, familiar o social greus, al Casal o fora. Generalment, a casa, a l'escola, al carrer, sovint reben indiferència i abandó, rebuig i discriminació, desqualificació i menyspreu, marginació i odi; negació dels seus drets fonamentals, explotació, violència, enviliment, amenaces i abusos a desdir.

Per contra, al Casal són tractats com a persones, reben estima, afecte i tracte igual, sigui com sigui cada un d'ells, sigui quina sigui la seva procedència. Tot en el Casal és pensat per a ells: des de la compra del menjar, els jocs, els mobles i materials, fins a qualsevol petit detall (la colònia abans d'anar a escola, el petó i el conte d'abans d'anar a dormir), tot s'adreça a estimular el seu creixement, la joia i el plaer de viure i d'estimar.

Recursos

Apart dels recursos humans dels professionals que hi treballen i de tots els col·laboradors, el Casal dels Infants del Raval disposa de recursos infraestructurals i materials diversos.

Locals

Per al desenvolupament dels diferents serveis i activitats, el Casal disposa ac-

tualment de tres locals de lloguer:

- Un al carrer de Sant Rafael, 19; d'uns 80 m². Hi ha la secretaria, la direcció i dues saletes de treball, per a reunions i visites, compartides entre l'ERSEC (Equip de Recerca, Sensibilització i Educació Ciutadana del Raval), la treballadora social, el metge, els monitors i educadors i la Junta Directiva.
- Un altre, al carrer de la Cadena, 16; d'uns 160 m². S'hi allotja el Casalet, i el menjador, la cuina i el bany corresponents al Casal Obert.
- Un tercer local, al carrer de Sant Martí, 4; d'uns 60 m². Ha servit per al grup de nens i nenes mitjans, i també de magatzem, fins que l'Ajuntament ens n'ha cedit una altre (l'Ajuntament ens va prometre un nou local i provisionalment ens n'ha proporcionat un al carrer del Carme, 31 —escola «Jaume Balmes», fins al curs 1989-90—; d'uns 350 m², amb pati).

Els dos primers locals han estat acondicionats gràcies a una subvenció del Departament de Justícia de la Generalitat. L'equipament dels diferents serveis ha estat possible gràcies al conveni signat amb la Caixa d'Estalvis de Barcelona i a l'ajut de la Fundació «Maria Francisca de Roviralta». Però, degut al fet que els locals estan afectats pel P.E.R.I. i a la fortíssima demanda que darrerament està tenint el Casal, que fa que la seva infraestructura sigui del tot insuficient, ens veiem obligats a bus-

car un local no afectat, més gran i en millors condicions, per poder atendre tots els casos que es mantenen en llista d'espera.

Recursos materials

Actualment, el Casal dels Infants del Raval rep els ajuts següents:

- Caixa d'Estalvis de Barcelona: conveni de difusió i equipament —per 9 anys—, i conveni d'ajut per al trasllat i les obres del nou local.
- Generalitat de Catalunya: convenis amb els Departaments de Justícia i Benestar Social (Direcció General d'Atenció a la Infància); i subvencions dels Departaments de Treball i de Cultura, i de la Direcció General de Joventut.
- Ajuntament de Barcelona: conveni amb el Consell del Districte I-Ciutat Vella; i subvenció de l'Àrea de Joventut.
- Fundació «Maria Francisca de Roviralta»: equipament complet de la cuina i una furgoneta «combi» de 9 places.
- Fundació «Serveis de Cultura Popular»: subvencions per al manteniment, i edició d'aquest quadern de la col·lecció «Taleia».
- Servei d'Acolliment Comunitari

(SAC) de la fundació «Estudi i Cooperació» (ESICO): facilitació de la casa de colònies de Ca N'Altafulla (Òrrius, Maresme) per a tot l'estiu.

- Església Evangèlica del carrer de Tallers: donatius periòdics per al manteniment del menjador.
- Banc dels Aliments de Catalunya, d'acord amb la Creu Roja: aportació periòdica d'aliments.
- «Leones de Castilla»: lots de jocs i joguines, per Reis.
- 26 col·laboradors aporten de 500 a 5.000 ptes. mensuals.
- Altres col·laboracions esporàdiques en diners, roba, mobles, llibres, jocs i joguines, menjar o material escolar.
- L'ajut més important, però, són les més de 58.000 hores de treball dels voluntaris i voluntàries, les quals, valorades econòmicament, haurien superat, pel cap baix, els 81 milions de ptes. l'any 1989.

El pressupost de 1990

(A títol d'exemple, el pressupost de 1990 indica en xifres i econòmicament quin és el volum de les seves activitats i dels seus projectes. I segurament, també, dels seus maldecaps i dificultats. En aquest sentit, cal remarcar que l'Administració no arriba a cobrir ni el 7% d'aquest pressupost).

Pressupost 1990

(ptes x 1.000)

Programa	Material Manteniment	Equipament	Locals	Usuaris	Totals
Acompanyament	2.061	--	--	--	2.537
Menjador	3.465	--	--	--	5.888
Berenar	2.025	--	--	--	2.025
Bany-rober	460	--	--	--	460
Assistència social	24	--	--	--	1.560
~~Assessoria jurídica~~	~~40~~	--	--	--	~~40~~
Salut	70	390	--	--	4.876
~~Teràpia psicodiagnòstica~~	~~--~~	~~--~~	~~--~~	~~4.800~~	~~4.800~~
Escola	540	800	--	--	6.812
~~Escola bressol~~	~~--~~	~~--~~	~~--~~	~~2.600~~	~~2.600~~
Reforç escolar	270	--	--	--	5.004
Migdia	--	--	--	--	750
Ludoteca	1.000	--	--	--	5.677
Tallers	450	970	--	--	3.435
~~Visites, excursions~~	~~968~~	--	--	--	~~1.880~~
Casalet	659	--	--	--	2.942
Colònies, timbes	13.660	--	--	--	18.940
~~Esports, psicomotricitat~~	~~--~~	~~2.000~~	~~--~~	~~--~~	~~2.000~~
~~Expos, teatre, cine, revista~~	~~900~~	~~2.550~~	~~--~~	~~--~~	~~2.540~~
~~Festes~~	~~410~~	~~--~~	~~--~~	~~--~~	~~540~~
~~Setmana infantil juvenil~~	~~950~~	~~--~~	~~--~~	~~--~~	~~610~~
~~Formació de pares~~	~~900~~	~~900~~	~~--~~	~~25.930~~	~~32.330~~
~~Formació de l'equip~~	~~930~~	~~--~~	~~--~~	~~--~~	~~930~~
~~Infraestructura~~	~~240~~	~~4.800~~	~~--~~	~~--~~	~~16.944~~
~~Local (obres)~~	~~--~~	~~5.000~~	~~20.000~~	~~--~~	~~125.000~~
~~Local (adquisició)~~	~~--~~	~~--~~	~~100.000~~	~~--~~	~~125.000~~
TOTALS	~~29.512~~	~~17.410~~	~~120.000~~	~~34.330~~	~~453.252~~

Formació de l'equip i relació amb professionals i institucions

És primordial, així mateix, que els educadors i col·laboradors coneguin el barri on viuen els nens i nenes que assisteixen al Casal. Per això, tota persona nova que vol entrar a treballar al Casal ha de fer una visita al barri amb un membre de la Junta, a fi que s'introdueixi en la seva realitat i conegui la conflictivitat social, ambiental i familiar en què viuen els infants que haurà d'atendre. També es realitzen visites d'aprofundiment en el coneixement del barri. D'altra banda, es recomana de fer el curs de monitor en el temps de lleure, homologat per la Generalitat. Així, tots els monitors i educadors tenen aquesta titulació, efectiva o en tràmit.

En intensificar el seguiment dels infants i les famílies, es multipliquen les relacions amb altres professionals i institucions:

La formació permanent de l'equip del Casal és fonamental, encara més tenint en compte les característiques especialment conflictives del Raval. Per això, es procura assistir a tota mena de cursets, jornades, seminaris, etc. sobre temes relacionats amb educació, esplai, serveis socials, marginació, delinqüència, drogodependències, etc. També és convenient d'incidir en altres temes de possible interès per als educadors, monitors i col·laboradors.

- Es manté un contacte habitual amb el Centre de Serveis Socials «Erasmus Janer», en virtut del conveni signat amb el Consell de Districte. Envien nens per tal que els atenguem, tot informant de llur evolució, i, al seu torn, els proposem nens perquè siguin altes en els col·lectius, bé que des de fa molt temps n'hi ha de pendents que no s'assumeixen, amb el consegüent risc psíquic i físic que això representa.
- Hi ha establert un conveni de pràctiques amb l'Escola d'Educadors Especialitzats de la «Flor de Maig». I també vénen alumnes en pràctiques

- de la Facultat de Ciències de l'Educació, del Departament de Pedagogia Experimental, Terapèutica i d'Orientació, i estem oberts a la possibilitat de rebre alumnes d'Assistència Social, de Treball Familiar i de Psicologia.
- Es treballa amb els delegats d'Assistència al Menor, del Departament de Justícia, amb els quals es porta el seguiment d'alguns nens, amb l'E.A.I.A. de Ciutat Vella, amb els Centres d'Observació i d'Acollida i amb l'Escola Folch i Torres.
  - Hi ha una relació freqüent amb el pediatra de l'Institut Perecamps, i, no tan sovintejada, amb els serveis pediàtrics del Clínic, de l'Hospital del Mar i de la Residència de la Vall d'Hebron.
  - Es mantenen contactes habituals amb les direccions i el professorat de totes les escoles del Raval a les quals acompanyem els infants; fins a participar, en casos determinats, en reunions de claustre, a fi de tractar sobre el comportament de nens i evitar, així, expulsions possibles.

El Casal Obert i els seus serveis

E

l Centre Obert del Casal dels Infants del Raval —o Casal Obert— és un servei de suport —o de substitució, quan cal— de l'actuació d'instàncies educatives com són la família i l'escola, i de reforç, tant en els aspectes escolars com individuals i convencionals. Abasta les edats de 2 a 16 anys.

Objectius

- Suplir aspectes carencials de la família, tot duent-la a assumir les responsabilitats bàsiques envers els fills.
- Procurar que tots els nens estiguin escolaritzats.
- Avaluar el rendiment escolar.
- Procurar la formació d'hàbits personals i de treball.
- Procurar l'adquisició dels coneixements necessaris en vista a una escolaritat normal.
- Integrar els infants a l'escola, evitant l'absentisme, reforçant l'escola i ajudant-los en l'estudi.
- Facilitar el material escolar i tramitar beques de llibres.
- Procurar el coneixement de cada infant en vista a satisfer les seves mancances individuals i relacionals.
- Acompanyar els infants de casa seva a l'escola, duent-los a esmorzar abans al Casal.
- Procurar que portin una dieta suficient en quantitat i qualitat (incloent esmorzar, dinar i berenar) en un ambient al més semblant possible al d'una família i en un clima de respecte i responsabilitat personal.
- Procurar l'atenció de l'assistent social.
- Dur un seguiment i un control mèdic i psicològic, quan calgui.
- Assessorar jurídicament en problemàtiques de tipus legal.
- Canalitzar vers altres entitats la solució dels problemes que no concernen el Casal.

Serveis

El Casal Obert facilita als nens i nenes uns serveis concrets:

- De reforç a la família. Inclou el treball de l'assistent social, del metge i dels educadors amb els pares, com també les prestacions a l'infant en alimentació, higiene, salut, educació, lleure, etc., sempre en la mesura que no es cobreix a casa seva.

A vegades, més que no un reforç, és una suplència, quan la família palesa una incapacitat per assumir les responsabilitats mínimes envers llurs fills; en aquests casos, es procura trobar altres sortides.

- De reforç a l'escola. En principi, tots els infants han d'estar escolaritzats; així, al Casal Obert hi ha infants que assisteixen a escoles normals i, d'altres, a escoles especials. Es treballa la integració escolar dels nens i nenes, evitant l'absentisme, duent un seguiment amb els mestres i orientant-los perquè adequin el seu tracte a les condicions d'aquests infants; procurant la seva ràpida escolarització, si en tenen manca; fent activitats de reforç de l'aprenentatge, ajudant-los a estudiar i a fer els deures; facilitant-los material escolar i tramitant beques de llibres, de menjador, etc.

Un altre aspecte del treball del Casal Obert és el desenvolupat per grups

d'edat, amb un educador i uns monitors per cada un d'ells: a partir d'un treball concret amb diverses tècniques, s'aprofundeix en el coneixement de cada infant i es treballen objectius de caire relacional.

També hi ha una labor individual amb cada infant, variable en cada cas, i que pot incloure: seguiment i tractament mèdic i psicològic, canalització vers altres entitats, coordinació amb altres serveis, etc. I finalment, el treball directe i personal de l'educador amb cada noi o noia, tant al Casal com a fora.

Accés al Casal Obert

Ve condicionat per dos principis, la conjunció dels quals pretén d'ajustar al màxim l'oferta i la demanda:

- Arribar a qui realment ho necessita, detectant les situacions més problemàtiques i procurant d'acollir-les.
- No donar uns serveis a qui no en té necessitat.

Així, cada proposta d'admissió ha cursat el procés següent:

- Un cop formulada la sol·licitud, es fa un informe social, incloent entrevista i visita a la casa; posteriorment, la comissió d'altres, baixes i beques decideix sobre la conveniència o no d'atendre el cas.
- Si s'aprova, se signen uns acords entre el Casal i la família, alhora que es

comença a treballar amb l'infant i s'estableix una coordinació amb l'escola, i, si convé, amb d'altres persones o serveis.

- Les altes no són mai indefinides, sinó que hi figura sempre una data de revisió.

En l'apartat de propostes, s'ha treballat a fons amb totes les escoles del barri, demanant la seva col·laboració en la detecció de casos. Fins s'ha elaborat un imprès en el qual els mestres fan un informe sobre els infants que creuen que convindria atendre. Les escoles que detecten infants que necessiten aquests serveis, i llur situació econòmica i social no els permet d'abastar-los per altres vies, fan l'oferta a la família, la qual realitzarà la inscripció de llur nen o nena al Casal, comproment-se a entrevistar-se periòdicament amb els responsables del servei.

Alhora, l'educador encarregat del servei connecta amb el tutor que té l'infant a l'escola per tal de concretar la manera conjunta com s'efectuarà el seguiment. Finalment, l'assistent social visita la família a fi de conèixer-la més a fons. També es parla amb l'infant, el qual es compromet a assistir regularment a escola i al Casal. Es procura que cada infant participi en el màxim d'activitats al cap del dia, car així s'hi pot incidir més i millor.

Pla de treball de cada servei

- Acompanyament escolar. Durant el

curs escolar, els monitors passen a recollir els nens i nenes a casa seva —llevat dels que no tenen problema a arribar puntuals al Casal—, per dur-los-hi, donar-los esmorzar calent i un entrepà per a l'hora de pati, i acompanyar-los seguidament a escola. Al Casal, es mira també per la seva higiene (se'ls dutxa i proveeix de roba neta, si cal) i perquè tinguin els llibres i el material escolar necessari. Si algun infant arriba malalt o maltractat, se'l porta a l'hospital i se l'atén abans de dur-lo a col·legi, on s'estableix contacte amb el mestre, com també amb la família.

És una forma d'evitar l'absentisme escolar, de paliar la carència alimentària dels infants, de vetllar per la seva salut, d'educar els hàbits de vestir-se i rentar-se, d'esmorzar, d'anar com cal pel carrer i a escola, i de donar-los l'atenció que no reben a casa. Així arriben a l'escola en millors condicions per a l'aprofitament educatiu.

- Migdia. En sortir d'escola al migdia, els infants vénen al pati del Casal a jugar fins a l'hora de dinar; dos dies la setmana van a la piscina. Aquells a qui la família no pot recollir, o que cal protegir de maltractaments, se'ls va a buscar a escola i se'ls porta a l'activitat del Casal fins que van a dinar. Així s'evita que els nens quedin pel carrer fent de les seves fins a l'hora de dinar; com una alternativa al carrer.

- Bany i rober. Encara que també es fa en altres moments del dia, és al migdia, abans de dinar, quan funciona el servei de bany.

Pretén que l'infant es faci amic de l'aigua, descobreixi el plaer d'anar net i polit, es formi un concepte positiu de la pròpia imatge i presència, i aprengui a responsabilitzar-se de la seva higiene personal i del vestit. Se li fa portar roba neta i el Casal posa la banyera, el sabó, l'eixugador de cabells, la tovallola i, si cal, la roba i tot. I un educador.

Amb el bany, es cobreixen no sols carencies materials sinó també psicoafectives. L'infant aprèn a rentar-se i pentinar-se, a triar-se la roba i tenir-ne cura. Són molt importants els seus progressos, tant pel que fa a la personalitat com a la integració amb els companys (hi ha casos de marginació deguts a la manca d'higiene).

- Menjador. A cada taula hi ha 5 infants i un educador que té cura del menjar i de procurar-los un ambient com de família: que es respectin els uns als altres, que mengin de tot i correctament, que parin i desparin taula, repartint les feines (com ja s'ha dit, la taula es para amb tovallons i tovallons de roba, i amb tota la vaixela i el parament habitual en una casa; i el menjador està equipat amb taules i cadires petites i d'altres de mida normal). Després se'ls acompanya a escola, nets i proveïts, i amb les millors condicions possi-

bles per al seu aprofitament educatiu.

Hi assisteixen els nens i nenes que no van regularment a l'escola i que presenten problemes de salut, de nutrició, familiars o econòmics.

- Casalet. És un servei adreçat especialment a infants d'entre 18 i 24 mesos fins a 5 anys. Els primers anys de vida són fonamentals per a una correcta estructuració interna, per a la interiorització d'hàbits d'ordre i d'aprenentatge, per a l'adquisició d'uns primers coneixements, per a treballar la psicomotricitat i l'educació sensorial, per a l'assimilació de pautes socials, per al desenvolupament de l'expressió i la comunicació, per a la formació de l'afectivitat, per a la interiorització d'uns valors ètics... En definitiva, per a l'assoliment de l'estructura bàsica de la seva personalitat, la qual repercutirà decisivament en el seu desenvolupament posterior.

El Casalet vol suplir la manca d'estímulos d'un entorn familiar i social pobre i deteriorat, les malformacions, les frustracions i els maltractaments, les pautes socials marginals i marginadores.

Pretén la integració dels nens petits en escoles-bressol, llars d'infants i parvularis (difícil, a causa de la manca de places, del cost i del desinterès de les famílies). Al mateix temps, resol el problema pràctic del desencaix d'horaris dels centres amb les activitats dels

parets i mares, que no solen acabar fins tard: així els petits no resten sols a casa o al carrer, o a càrrec de germans «grans» (de 6, 7 anys), o en mans de qui en fa un negoci cobrant elevades quantitats per «guardar-los».

Les activitats es basen en l'educació sensorial, en exercicis psicomotrius i de coneixement actiu del propi cos, de lateralitat i situació en l'espai, interiorització dels conceptes «espai-temps»... Se'ls proporciona l'aprenentatge de tècniques plàstiques, utilitzant diversos mitjans: pintura, «collage», gravats, fotografies, transparències i ombres, miralls, fang, paper, cintes, objectes quotidians diversos... També s'afavoreix el joc, el treball i la dramatització. Cal advertir també que es valora molt l'estètica dels elements ambientals que envolten l'infant: el mobiliari, la decoració, els materials, els jocs, plantes, flors, ocells, peixos, mòbils...

L'espai està organitzat en racons de joc: caseta, cuina i nines, disfresses, llocs de manipulació i plàstica, teatre, música i titelles. I de relaxament: entresolats amb escales, rampes, sostres, racons amb entrades i sortides, etc. Cada infant disposa d'una caixa on deixar els seus «tresors» (joguines, objectes que porta de fora). L'activitat és individual o en petits grups, i els treballs sempre han d'estar acabats, no deixats a mig fer.

- Benerar. S'ofereix als nens i nenes que vénen a la ludoteca del Casal. Comporta també l'educació d'uns

hàbits i l'execució d'unes feines (parar i desparar taula, netejar). Pretén paliar les carències alimentàries.

- Reforç escolar. Comença en acabar la ludoteca. De 2/4 de 8 a 2/4 de 9, durant el curs. Funciona per edats i, dins de cada edat, per grups reduïts. A cada grup de reforç hi ha una educadora llicenciada en Pedagogia, o un mestre especialtzat en Pedagogia Terapèutica, i monitors. Els nens i nenes treballen amb jocs didàctics estimuladors, formatius, que desenvolupen la creativitat... per cobrir aspectes sovint descuidats per l'escola. Aprenen a utilitzar tota mena d'eines, materials, llibres i recursos. Se'ls motiva a estudiar, a fer preguntes, a observar i investigar, a experimentar, a treballar en equip, a estimar tot allò que aprenen, a adquirir confiança en ells mateixos (no es posen etiquetes per capacitats o insuficiències, no es discrimina). Es té cura dels aspectes psicològics, intel·lectuals i de formació del caràcter.

És un mitjà per atendre els infants amb dificultats de seguir el ritme normal del curs. Es treballa lectura, escriptura, càlcul i mètodes d'estudi, expressió oral, plàstica i gestual, creativitat i comunicació. Fan els deures d'escola i s'atenen activitats de recuperació, compensatòries i d'educació especial. Es porta un seguiment de l'evolució de cada infant. També durant les colònies d'estiu es fan activitats de reforç escolar: repàs o recuperació.

El Casal de Temps de Lleure

És un servei per educar els infants a través del lleure, ocupant positivament el temps extraescolar, com una alternativa al carrer i als perills i males influències que comporta. S'hi potencia la relació entre grups d'edats diferents; se'ls responsabilitza de la cura dels jocs, dels llibres, del local; es fan assemblees per organitzar, decidir, revisar; s'hi fomenten les activitats d'equip, evitant la competitivitat, afavorint un tracte no discriminatori; s'educa a respectar les normes, a participar activament, a fer les coses ben fetes; s'hi potencia l'esforç i les capacitats personals; s'hi possibilita la descoberta del país.

El Casal de Temps de Lleure s'adreça a nens i nenes, nois i noies de 2 a 16 anys, organitzats en 6 grups d'edats d'un màxim de 25 per grup: Casalet (2 a 5 anys), petits (6 a 8 anys), mitjans (9 a 11 anys), grans (12 a 14 anys) i adolescents (15 i 16 anys).

Ofereix un ampli ventall d'activitats i serveis: des de les activitats de lleure dels migdies, les de la ludoteca o del Casalet (ja citades), fins a les festes o les colònies d'estiu.

La ludoteca (junt amb la biblioteca i la videoteca) està oberta diàriament des de l'hora de plegar de l'escola fins a 2/4 de 8, quan s'inicien les activitats de reforç escolar. Pretén educar els infants a través del joc, que és la seva forma

natural de créixer: activitats creatives i recreatives, d'expressió i comunicació. A més de jocs i joguines, comprèn també tallers, esports i jocs de pati, vídeo i TV. (S'hi dona el berenar).

Els tallers (de 6 a 16 anys) ofereixen activitats de fusteria i marqueteria; de metall, ceràmica, teixit, pasta de paper o serigrafia; de plàstica, música o fotografia; de cuina i pastisseria; de teatre i expressió corporal; de física, química o biologia; d'electricitat, d'informàtica, de bicicletes, d'invents i experiments...

Potencien l'esforç i les habilitats i destreses personals —tant manuals i constructives, com creatives o estètiques—, ajuden a valorar la vessant utilitària i la bellesa de les coses fetes per un mateix i ben fetes, el disseny, la resolució pràctica de problemes teòrics, els acabats...

Els esports es practiquen els migdies i les tardes i també els caps de setmana i, a l'estiu, en les colònies i «timbes». Inclouen jocs pre-esportius, esports de pilota, atletisme, excursionisme, ciclisme i natació. Pretenen desenvolupar les possibilitats físiques i psicomotrius, l'activitat en equip, el respecte a les regles de joc, l'exercici físic, la cura del propi cos i l'atenció per tot el que afecta a la salut, higiene i alimentació, les ganes de superació.

Les visites, sortides i excursions tenen lloc cada dissabte i un diumenge al

mes: pretenen trepitjar el país, conèixer-lo, aprendre a anar pel món i a tractar amb la gent, gaudir del plaer de viatjar, de caminar, de conviure i jugar a l'aire lliure, descobrir i estimar la natura, els paisatges i el poblament humà, les formes de viure, els oficis, les indústries i les arts.

Les activitats de cinema, teatre, exposicions i revista van destinades a possibilitar l'expressió i la comunicació, a posar la cultura a l'abast del lleure del veïnat del barri. (Hi ha cinema tots els diumenges que no hi ha excursió, a la tarda).

Les festes tradicionals són un altre mitjà de dinamització cultural i de comunicació popular, com també d'integració al país. Se celebren, sobretot, el Carnestoltes, Sant Jordi, Sant Ponç, Sant Joan, la Festa Major (per la Mare de Déu del Carme) i el Nadal (amb un concorregut sopar de Nadal: famílies, infants i tot l'equip del Casal). I es despleguen activitats tan diverses com cercaviles i comparses, tallers de disfresses, de danses i de lletres, o la venda de mel, caramels i herbes aromàtiques.

Les setmanes infantil i juvenil estan obertes a tots els nens i nenes i al jovevent del Raval. Volen promoure la participació, la descoberta de la importància de ser infant, de ser jove; passar-s'ho bé i fer-ho passar bé als altres. També vol ser una manera de proclamar i manifestar els Drets dels Infants. Inclouen cercaviles, especta-

cles, tallers, exposicions, xerrades, jocs, teatre, projeccions de cinema...

Les colònies i «timbes» tenen lloc en els períodes de vacances escolars. Les «timbes» són activitats diàries de lleure a la ciutat o a fora, de 10 del matí a les 7 de la tarda, incloent esmorzar, dinar i berenar per als nens i nenes del Casal Obert.

Les colònies de vacances (en casa o en tendes de campanya), per Nadal, Setmana Santa i durant l'estiu, permeten desplegar al màxim totes les capacitats educatives, convivencials i de lleure del Casal en el marc incomparable de la natura, lluny durant un temps dels problemes familiars i de la conflictivitat del barri.

Estadísticament, gairebé tots els nens i nenes del Casal Obert han usat habitualment —durant l'any 1989— tots els serveis del Casal de Temps de Lleure: 63 van venir a colònies l'estiu sencer (77 dies); 9, més de dos mesos; 11, més d'un mes i mig; 14, més d'un mes; 3, més de quinze dies; i 15, durant quinze dies. S'han fet torns superaprofitats, amb una mitjana de 90-95 persones/dia.

La ludoteca ha enregistrat un volum aproximat de 20.500 estades.

Durant l'any 1989, s'han servit més de 21.000 esmorzars, més de 21.000 dinars, 26.000 berenars i 7.500 sopars. S'han fet més de 4.200 serveis de ba-

nyera i 2.800 de piscina durant l'època escolar.

Cal afegir que, al cap de l'any, de 80 a 100 persones han treballat o col·la-

borat amb el Casal, d'una o altra forma; entre un 15 i un 20% d'ells cobren alguna retribució, sempre en funció de les hores que hi treballen; la resta, hi actuen gratuïtament.

Els departaments: Acció Social, Salut i Assessoria Jurídica

El Casal dels Infants de Raval actua amb el suport tècnic-professional de tres departaments, que cobreixen els aspectes de treball social, sanitaris i jurídics, tot reforçant la seva acció educativa.

El Departament d'Acció Social

Està format per la Junta, el metge psi-

quiatra i la treballadora social. Té com a objectius principals involucrar les famílies i responsabilitzar-les en el procés evolutiu i educatiu de llurs fills, ajudar-les a solucionar els seus problemes i a millorar la seva qualitat de vida.

Realitza visites a domicili per conèixer millor les situacions i problemàtiques, i manté entrevistes periòdiques amb les famílies.

Organitza reunions de pares i treballa amb les famílies conscienciant-les sobre els aspectes sanitaris, higiènics, alimentaris i educatius dels fills. Defineix objectius i programes, detecta situacions de carències i de risc, elabora informes, cerca recursos per a les famílies. També orienta mares a cursos de l'APIP i de l'INEM.

Cas que alguna família incompleixi els acords, i quan l'estada no aporta res de positiu a l'infant ni a la família, planteja la seva baixa del Casal Obert; abans, però, la treballadora social cita reiteradament els pares intentant recuperar-los. En cas de baixa, es procura que una altra instància treballi per la solució del cas.

El Departament d'Acció Social manté un contacte continuat amb els mestres i educadors dels nens. Els seus components es coordinen amb altres professionals (mestres, metges, assistents socials, centres d'atenció primària, psicòlegs...) que treballen amb els infants.

L'any 1989, un 10% de les demandes d'alta han vingut de les escoles del barri; un 20%, dels serveis socials del Casal mateix; i un 70%, directament dels usuaris. De cada demanda, se'n fa un estudi detallat; els factors determinants per a l'admissió han estat la situació difícil (material o psíquica) dels pares, i l'alt risc social dels infants. A final de l'any 1989 s'atenien 74 infants, procedents de 36 famílies.

El Departament de Salut

La problemàtica marginal al barri del Raval és cada vegada més accentuada (alt índex de prostitució, drogodependències, criminalitat, agressivitat ambiental i familiar; al costat de situacions carencials extremes, com desnutrició, manca d'habitatge —o pèssimes condicions—, manca de salut, manca d'afecte —o desviacions afectives—, etc.). Aquestes situacions incideixen en els infants i es tradueixen en auto i heteroagressivitat individual i grupal, o en retraïment social, en dificultats de comunicació verbal, en carència d'hàbits de comportament, en baix rendiment escolar, en dificultats per a l'activitat lúdica i manual, per a la relació i l'amistat... Diàriament s'atenen al Casal més de 40 famílies i més de 150 infants que pateixen problemàtiques d'aquest caire.

El Casal dels Infants del Raval duu a terme un programa de salut amb objec-

tius educatius, preventius i curatius, en els aspectes mèdic, psiquiàtric i familiar. Aquest programa pretén reforçar la labor educativa del Casal: incideix en la dinàmica relacional familiar, treballa casos individuals puntuals i assessora els diferents equips de treball (monitors, educadors, assistents socials, Junta Directiva). Per desenvolupar aquesta actuació, el Casal dels Infants del Raval disposa dels següents recursos:

- Humans: Un metge psiquiatra i terapeuta familiar, educadors, monitors i directius del Casal, d'altres professionals col·laboradors, i els propis pares de família.
- Tècnics: Els serveis de Teràpia i Orientació Familiar, de Psiquiatria Farmacobiològica, de Psiquiatria Infantil i de les Unitats d'Alcoholologia i de Teràpia Grupal de l'Hospital Clínic. I l'assessoria del Dr. Raül Vaimberg, psiquiatra i psicodramatista.

L'actuació del Departament de Salut sempre parteix del Casal com a institució educativa, acceptada socialment i en un clima de confiança i respecte. Reforça la seva tasca a través dels recursos tècnico-professionals i socials d'un psiquiatra i terapeuta de família, sense cap pretensió de medicalitzar, psicologitzar ni psiquiatritzar les famílies ni la institució.

Atén les famílies, els infants, el personal educatiu i el d'altres serveis en els

aspectes mèdic, d'orientació, d'assessoria o psiquiàtric. Fa el seguiment i control sanitari, alhora que procura que els pares tinguin cura de la salut dels propis fills portant-los als centres públics de salut del barri.

Quan la labor normal del Casal no és suficient per cobrir les necessitats de l'infant, el psiquiatra i terapeuta hi participa com a orientador o assessor, tot reforçant la tasca de l'educador; més enllà d'aquest nivell, el terapeuta atén directament el cas familiar. Els casos que ultrapassen els recursos i les possibilitats del Casal són derivats a d'altres institucions (Centre de Toxicòmans i Centre de Psiquiatria Infantil de la Creu Roja, del Raval mateix, Hospital de Sant Pere Claver, etc.).

El Departament d'Assessoria Jurídica

El Casal disposa de col·laboradors advocats que tenen com a objectiu el coneixement i l'aplicació de les noves lleis del Menor i d'Adopció, i les referents a Serveis Socials; així com l'assessorament en les qüestions referents a la problemàtica de les famílies.

A través d'entrevistes, seguiment de casos i gestions diverses, contribueixen a resoldre situacions de maltractaments. Sobretot, ajuden a defensar els Drets Humans i dels Infants i canalitzen les dades sobre la seva vulneració envers les institucions encarregades de la seva defensa, tot exigint-ne la solució.

L'E.R.S.E.C.

ginació i l'educació, en el barri del Raval... Fa buidats de premsa i archiva notícies, revistes i estudis sobre aquests temes.

Es fa càrrec de la formació permanent de l'equip, munta cursos de formació i organitza debats, tertúlies, vídeo-fòrums i visites al barri per a monitors i col·laboradors del Casal. Dóna preparació i formació humana, professional i ocupacional als pares i mares dels infants del Casal Obert, i estén la seva oferta a tot el Raval. Porta una escola de pares.

Assisteix a congressos, jornades, conferències i simposis sobre la infància i la seva problemàtica, i hi presenta ponències o comunicacions. Participa en totes les reunions de l'Administració, de coordinadores i d'entitats, que afecten al barri. Manté relació amb l'Associació de Veïns del Raval, amb la nova emissora «Ràdio Raval» i amb les entitats i serveis del barri, i participa en les activitats culturals i festes populars que s'hi celebren.

L' Equip de Recerca, Sensibilització i Educació Ciutadana del Raval (E.R.S.E.C.) recull les dades i investiga tot el que fa referència als infants i al barri del Raval, i actua a diferents nivells, a fi de millorar la seva qualitat de vida.

Es fa càrrec de la biblioteca, l'hemeroteca, la fonoteca i la videoteca per tots els temes relacionats amb la mar-

Dóna a conèixer la situació dels infants del Raval, la seva problemàtica i necessitats, i la labor que duu a terme el Casal, a fi de provocar el ressò en els mitjans de comunicació. Està present en els actes reivindicatius dels Drets dels Infants del Raval. Durant tot l'any 1989 ha dut a terme, amb una periodicitat setmanal, xerrades informatives sobre el Casal, a fi de sensibilitzar l'opinió pública sobre la problemàtica del barri.

Programa per al nou local

diferenciats. Millorar la ludoteca, la videoteca i la fonoteca, i, a ser possible, ampliar la seva oferta fins a l'edat de 17 anys, en quatre grups d'edat, cada un amb els propis equipaments. Com també dotar d'espai propi i suficient la biblioteca.

D'altres necessitats d'infraestructura fins ara no resoltes són:

- Sala d'actes per a representacions teatrals, projeccions de cinema i celebracions diverses.
- Gimnàs amb dutxes i vestuaris adjacents.
- Infermeria amb farmaciola i un parell de llits per atendre immediatament casos d'accident o malaltia.
- Menjador —sense haver d'utilitzar el mateix espai que la ludoteca—, cuina i office.
- Bugaderia, sala de bany.
- Sales de reunions i de visites, per al treball de l'equip pedagògic, per a la formació de mares.
- Espais específics per a recepció, administració, secretaria, direcció i magatzem, com també per als serveis de treball social, salut i assessoria jurídica.

Com ja s'ha dit, el Casal té necessitat i urgència de trobar un local més gran i capaç, tant a causa del fet que els actuals estan afectats pel P.E.R.I. i han d'ésser abandonats l'any 1992, com per la mateixa realitat del creixement de les demandes, que no poden ser ateses en la seva totalitat.

Cal ampliar l'actuació del Casalet, atenant infants d'1 a 6 anys, en tres grups

El projecte del nou local del Casal dels Infants del Raval és ambiciós, però està basat en les necessitats que s'han anat detectant durant tots els anys de dedicació als nens i nenes i a les famílies del barri. Podem dir, doncs, amb la força que ens dóna l'experiència i la labor realitzada fins ara, que és un pro-

jecte que parteix de la realitat del barri del Raval i de la seva problemàtica, de l'Administració, d'institucions i de particulars. Per això esperem la col·laboració necessària per tal que el projecte pu-

gui materialitzar-se i així poder treballar amb unes condicions més adients per al millorament de la qualitat de vida dels infants del barri del Raval i per la defensa activa de llurs Drets fonamentals.

ÍNDIX

• EL CASAL DELS INFANTS	
DEL RAVAL	5
Objectius educatius del Casal	6
• TIPOLOGIA DELS INFANTS ATESOS	
I ORIENTACIÓ DE LA LABOR	
DEL CASAL	9
• RECURSOS	11
Locals	11
Recursos materials	12
El pressupost de 1990	12
• FORMACIÓ DE L'EQUIP I RELACIÓ AMB	
PROFESSIONALS I INSTITUCIONS	15
• EL CASAL OBERT I ELS SEUS	
SERVEIS	17
Objectius	17
Serveis	18
Accés al Casal Obert	18
Pla de treball de cada servei	19
El Casal de Temps de Lleure	22
• ELS DEPARTAMENTS: ACCIÓ SOCIAL,	
SALUT I ASSESSORIA JURÍDICA	25
El Departament d'Acció Social	25
El Departament de Salut	26
El Departament d'Assessoria Jurídica	27

- **L'E.R.S.E.C.** 29
- **PROGRAMA PER AL NOU LOCAL** 31

TÍTOLS PUBLICATS

- 1. TRAJECTE LABOR** és una cooperativa d'educadors especialitzats que pretén la reestructuració de la personalitat dels joves, a través de la convivència i la participació social. Un projecte «arriscat, però que té el privilegi de ser una plataforma lliure per a crear educació».
- 2. CENTRE DE FORMACIÓ I PREVENCIÓ DE MATARÓ** és una associació d'iniciativa social que actua en el camp de la prevenció i la reinserció social de joves inadaptats. Opta decididament, no tant per atendre una demanda genèrica d'atenció social, com per acollir activament la demanda concreta de cada noi i noia que s'hi adrecen.
- 3. MOVI D'A, Moviment d'Aturats del barri de La Mina, de Sant Adrià del Besòs,** és una associació que té per objectiu l'ocupació juvenil. Però no es vol limitar a ser una entitat de serveis: pretén, a través d'una dinàmica associativa, la integració dels joves no sols al món laboral sinó també a la societat on viuen.
- 4. LA VOLA** és una entitat formada per mestres, biòlegs i altres professionals, que treballa en el camp de l'educació ambiental. Pretén que la societat, i en especial l'escola, adquireixi coneixements, actituds i comportaments que l'orientin a participar activament en la solució dels problemes que afecten el medi ambient.
- 5. FUSTALL** és una associació nascuda d'un equip d'educadors de carrer, que treballa en la formació i en la inserció social de nois amb problemes de fracàs escolar, en atur, propers al món de la delinqüència i la drogodependència, amb un contacte constant amb el carrer i molt desarrelats socialment. Utilitzant la fusta com a mitjà, han constituït un petit taller de fusteria: Fustall.
- 6. EL MOVIBAIX** és un moviment educatiu en el temps lliure infantil i juvenil del Baix Llobregat. Ofereix serveis als centres d'esplai i als ajuntaments de la comarca per millorar i ampliar l'activitat educativa en el temps lliure amb un caràcter de servei públic. Treballa per augmentar la consciència ciutadana entorn de la necessitat d'educació en el lleure, on predominin uns determinats valors, i pel reconeixement social de la tasca que realitzen els centres d'esplai.
- 7. EDUCACIÓ D'ADULTS A LA PERONA** Una experiència educativa compromesa en la transformació de les deploables condicions de vida de la comunitat gitana de La Perona —un barri de barraques recentment desaparegut a Barcelona—, que apunta a la superació de les desigualtats socials a partir del respecte a la diversitat ètnica i cultural. Un projecte educatiu plantejat com a suport d'un procés de desenvolupament i com una alternativa de diàleg i convivència entre aquesta comunitat gitana i la societat del seu entorn.

- 8. AULA-TALLER CRUÏLLA** es un servei sorgit de la parròquia de Sant Bernat de Claravall, de Ciutat Meridiana, que s'adreça a nois i noies dels barris barcelonins de Ciutat Meridiana, Torre Baró i Vallbona, que han deixat l'escola i no treballen, que tenen greus problemes personals o familiars i que es troben en risc de degradació. A través de tallers i classes de cultura bàsica, se'ls capacita per accedir al món del treball i se'ls ajuda a «crèixer en totes les dimensions».
- 9. CEPA** (Centre d'Ecologia i Projectes Alternatius) Associació ecologista, científica i independent, que es proposa dotar d'una cobertura tècnica els grups de base i els moviments populars que s'oposen a projectes agressius; donar suport a la recerca de noves tecnologies toves i a projectes alternatius; impulsar una àmplia iniciativa d'educació sòcio-ecològica; i promoure accions encaminades a la defensa del medi ambient i a la millora de la qualitat de vida.
- 10. L'ESCOLA D'ADULTS LA VERNEDA SANT MARTÍ** és un centre educatiu amb un projecte pedagògic i social definit: públic, pluralista i participatiu, integral en el barri, i que opta per una educació integrat, activa i renovadora, basada en la psicopedagogia de l'adult. Forma part del moviment d'educació d'adults i actua en la línia del que s'anomena desenvolupament comunitari.

En preparació

Experiències d'alfabetització •

CPAC •

Escola del Baix •

El Casal dels Infants del Raval és un servei que té com a objectiu general proporcionar als nens i nenes del barri del Raval de Barcelona, l'esbarjo, l'educació i d'altres condicions de vida de què estan mancats però als quals tenen dret, segons la Declaració Universal dels Drets de l'Infant ●

SERVEIS DE CULTURA
POPULAR
fundació cultural

